

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 1892/14

לפני: כבוד הנשיאה מ' נאור
כבוד השופט ח' מלצר
כבוד השופט צ' זילברטל

העותרים: 1. האגודה לזכויות האזרח בישראל
2. המרכז האקדמי למשפט ולעסקים ברמת גן
3. רופאים לזכויות אדם

נ ג ד

המשיבים: 1. השר לביטחון פנים
2. נציב בתי הסוהר
3. שרת המשפטים

עתירה למתן צו על תנאי

תאריך הישיבה: כ"ו בתמוז התשע"ה (13.07.15)

מזכיר הרכב: יואב גור
קלדנית: פנינה דקל

בשם העותרים: עו"ד אן סוציו; עו"ד סיגל שהב; עו"ד עודד פלר

בשם המשיבים: עו"ד יוכי גנסי; עו"ד ראובן אידלמן

פרוטוקול

- 1
2 כבוד הנשיאה מ' נאור: אין בשורה בתגובה של המדינה. אתם אומרים נכון, זו לא הנורמה
3 הראויה אך במבט צופה פני עתיד יהיה בסדר, אני צודקת?
4
5 עו"ד אידלמן: מדובר בסוגיה של מדיניות שנקבעה בחקיקה. העותרים לא תוקפים לא את
6 החקיקה הראשית ולא את חקיקת המשנה.
7
8 כבוד הנשיאה מ' נאור: אז הם מחר יתקפו.
9

1 כבוד השופט ח' מלצר: את חקיקת המשנה הם כן תוקפים.

2
3 עו"ד אידלמן: המדיניות שלנו היא שהתקנות מאזנות את החקיקה.

4
5 כבוד השופט ח' מלצר: את החקיקה הם לא צריכים לתקוף כי היא משרתת אותם.

6
7 כבוד הנשיאה מ' נאור: בעצם באות התקנות ואומרות אנחנו לגבי מה שכבר קיים לא נשנה
8 כהוא זה. נשנה במבט צופה פני עתיד וזה לשיטתכם בסדר?

9
10 עו"ד אידלמן: התקנות יוצרות איזון. יש את הסטנדרט וכשמשפצים אגפים קיימים
11 שואפים לסטנדרט זה. העותרים מבקשים לנקוט באופן מיידי צעדים להבטחת סטנדרט.

12
13 כבוד הנשיאה מ' נאור: הם אומרים כל מה שכבר קיים ככה זה יישאר. בעתיד נבנה אחרת.

14
15 עו"ד אידלמן: העותרים מבקשים מהפיכה מבחינת מתקני הכליאה. פירטנו גם בתגובה
16 המקדמית והראינו מה נעשה בפועל מ-2010 בעניין שיפוץ האגפים. אנו סבורים כי בתוך
17 עבודות השיפוץ מצליחים להגדיל את שטח הבניה וכך מתקדמים לאט לאט. העלויות של
18 היישום של מה שמבקשים העותרים הן מאד דרמטיות.

19
20 כבוד השופט ח' מלצר: הם רוצים תוכנית אב. גם במדינות אחרות היתה הגבלת זמן. לכם
21 אין בכלל תוכנית אב.

22
23 עו"ד אידלמן: אנו אומרים שיש הכרעה של המחוקק לגבי מה צריך לעשות.

24
25 כבוד הנשיאה מ' נאור: המחוקק המשני.

26
27 עו"ד אידלמן: לגבי חלק מהדברים כמו מקלחת, תאורה, כמות מיטות בתא הן קובעות
28 דברים. לגבי שטח המחיה בתי סוהר המתוכננים מעתה והלאה – בהם חייב לחול
29 הסטנדרט הזה.

30
31 כבוד הנשיאה מ' נאור: אם יש 4 אנשים בחדר ונוציא אחד נגיע לסטנדרט הרצוי. הבעיה
32 היא לא במבנה אלא בכמה אנשים אתה מכניס לתוכו. זה לא מצריך שיפוץ.

1 כבוד השופט ח' מלצר: זה מה שנעשה באירופה. ברגע שלא נבנו עוד מבנים הוציאו אנשים
2 וחלקם אפילו שוחררו בשחרורים מנהליים.

3
4 כבוד הנשיאה מ' נאור: אני לא חושבת שמדובר בבעיה שאפשר לפתור באופן מיידי. אבל
5 צריך להיות איזה שהוא הליך שיפתור את הבעיה הזו ואת הבשורה הזו לא קראתי.
6 השאלה היא כמה אסירים יש במדינה על כמה שטח כליאה ובתוך שטחי הכליאה השונים
7 אפשר לווסת.

8
9 עו"ד אידלמן: האלטרנטיבה היא בניית מתקני כליאה חדשים.

10
11 כבוד הנשיאה מ' נאור: הבה ניקח שטח כלשהו, גם אם תשפץ אותו זה לא מגדיל את השטח
12 פר אסיר.

13
14 עו"ד אידלמן: בשיפוצים שנעשים מדובר גם על הרחבה.

15
16 כבוד השופט צ' זילברטל: יש אבסורד שאני לא מבין. למדינת ישראל אין מספיק אזיקונים
17 אלקטרוניים אז היא מודיעה לנו כשהם נגמרים ומבקשת שלא נשלח לאיזוק שכזה.
18 אצלכם זה לא נעשה. מדוע אתם אינכם מודיעים לנו שאין יותר מקום?

19
20 עו"ד גנסיין: אני מבקשת את רשותה של גבירתי לטעון.

21
22 כבוד הנשיאה מ' נאור: אנו מחפשים פיתרון. מחפשים תקווה, כיוון, איזשהו מעש שלא
23 מכוון רק כלפי בתי הסוהר הנבנים אלא גם לגבי בתי הסוהר הקיימים. הסטנדרטים
24 נראים קשים.

25
26 עו"ד גנסיין: השיפוץ הוא לא שיפוץ של צבע, חשוב לי להגיד. מי שמבקר בבתי סוהר ער
27 אולי לכך, חלק מן השיפוץ מעבר להרחבה הפיזית הוא הפרדה בין השירותים למקלחת.
28 התנאים ההולמים הם לא רק שטח המחיה. התנאים ההולמים הם בין היתר גם פרטיות
29 בשירותים. לכן הכנסת גם כמחוקק ראשי וגם כמחוקק משני ביקשה להדגיש שמה
30 שבתחולה מיידיית זה התנאים ההולמים ומה שבתחולה נדחית זה שטח המחיה.

31 כאשר אסיר נמצא בהפרדת יחיד או בהפרדה זוגית ברור שהוא מחוץ לשטח המחיה.
32 המטריצה היא מאד מורכבת. חייבת להיות הפרדה בין אסירים מנהליים לאחרים, בין
33 מבוגרים לצעירים וכו'.

1 מבחינת הנתונים חשוב להגיד, להקים בית סוהר, המדינה קנתה את בית הסוהר הפרטי
2 לאחר פסק דינו של בית המשפט. עלות הקמתו של בית סוהר היא 300 מיליון ₪.
3 זה לא שאלה רק של חקיקה. המשמעות של הדבר הזה ולכן גם בחוק יסוד משק המדינה
4 נאמר שברגע שיש הצעה ששוויה מעבר ל-5 מיליון ₪ היא חייבת להיות מתוקצבת.
5 חוק האיזוק האלקטרוני מונה 900 מקומות. הוא חוסך 900 מקומות.

6
7 כבוד השופט צ' זילברטל: למה אתם מסוגלים לקלוט אסיר שמקבל הרבה פחות משטח
8 מחיה סביר? המדינה לא אומרת אנו מצטערים אנו לא מסוגלים.

9
10 עו"ד גנסיין: למשל בקציעות לפני 10 שנים היו אגפים שהיו באוהלים. היום מסי האגפים
11 שהם באוהלים פחת משמעותית. השמיכה היא קצרה. באים ואומרים איך אנחנו מצד
12 אחד מספקים תנאים הולמים באורח מידי, דואגים מידי שנה לשיפוץ של מסי האגפים
13 ע"מ להרחיב את שטח המחיה לצד הרחבת התנאים ההולמים ומבחינתו של שירות בתי
14 הסוהר וזו בדיוק תוכנית המתאר שדיווחנו עליה, לו היו הדברים תלויים אך ורק בשירות
15 בתי הסוהר ודאי שהית התוכנית אב אבל זה עולה בין 300 ל-500 מיליון ₪ למתקן
16 כליאה.

17 מה שהאוצר מתקצב זה את השיפוצים בדרך של הרחבה וכשנעשה שיפוץ הוא מביא
18 להרחבה. הכנסת היתה ערה לכך לכן ב-2012 במסגרת תיקון 42 לפקודה היא עושה את
19 האיזון הזה.

20
21 כבוד השופט צ' זילברטל: כל סדרי העדיפויות של המחוקק והרשות המבצעת יוצאים
22 מהנחה שאפשר להשלים עם שטח מחיה מאד מצומצם. אם היה נקבע אחרת היה נמצא
23 פיתרון.

24
25 עו"ד גנסיין: אני מניחה שלא בבניה קשיחה אלא באוהלים.

26
27 כבוד השופט צ' זילברטל: יש מדינות שאמרו אי אפשר להשלים עם זה ונמצאו פתרונות.
28 אם היינו יודעים שיש איזה שהוא מהלך עם לוח זמנים סביר.

29
30 עו"ד גנסיין: אני מבינה לחלוטין מה שכבודכם אומרים אבל אני אומרת שוב הנתונים הם
31 כפי שהצגתי אותם. הייתם מצפים לסוג של בשורה אך היא לא צריכה לבוא רק משב"ס.

32
33 כבוד השופט צ' זילברטל: אבל אתם מייצגים את המדינה ולא רק את שב"ס.

34

1 כבוד הנשיאה מ' נאור : אפשר שיהיו עוד אנשים עם אזיקים אלקטרוניים.

2

3 עו"ד גנסיין : כיון שהיה קושי לפקח על זה המדינה הגבירה את הפיקוח. יש שם כ-100
4 אסירים. הרב הגדול הוא עצורים כי עומדת להם חזקת החפות. אבל זה בעצם בית סוהר
5 שלם כי זה 990 מקומות כליאה. לכן כל הזמן צריך להעמיד את עלות הפרויקט הזה
6 לעומת עלות החזקתו של בית סוהר.

7 אני מבינה שצריכה להיות תוכנית אב אך זו לא צריכה להיות רק תוכנית בינוי אלא
8 תוכנית תקציבית. כל מה שאני יכולה להציע זה לראות האם מתעתדת לראות איזה שהיא
9 בשורה במסגרת דיוני התקציב. לשירות בתי הסוהר יש תוכניות אב. נעשה גם טיפול
10 בתוכנית המתאר. זו שאלה תקציבית מאד גדולה.

11

12 כבוד הנשיאה מ' נאור : הבה נניח שיעשה צו החלטי לפיו אסיר צריך לקבל 4 מ"ר איך
13 תקדמו זאת?

14

15 עו"ד גנסיין : כיום משחררים מידי פעם קבוצות של אסירים. כך גם אפשר לשפץ.
16 זה לא באלפים. זה הרבה יותר בצעדים קטנים.
17 היה חשוב לנו לעדכן את ביהמ"ש.

18 גבירתי אומרת שאין בזה בשורה. הבשורה קטנה יותר אך זה לא שאין בשורה.
19 הייתי בביקור באלה. יש שם חללים רחבים יותר מאשר כמה בתי ספר בהם ביקרתי. מצד
20 שני הייתי בבית הסוהר אוהלי קיזר. שופצו שם שני אגפים וזה באמת עולם אחר. זה
21 ממש מרחב מחיה אחר.

22

23 כבוד הנשיאה מ' נאור : כתב הטענות שלכם לא כולל אפילו פרויקט דיור מסודר. צריך
24 להציג איזו תוכנית אב או תוכנית חומש.

25

26 עו"ד גנסיין : קשה לנו להציג את התוכנית כל עוד זה לא מתוקצב. אנו מייצגים פה את כל
27 זרועות המדינה כלומר גם הנושא התכנוני וגם האוצר. במפורש.

28

29 כבוד השופט צ' זילברטל : אולי גם האמונים על התקציבים יפגינו הבנה למצבים בלתי
30 אפשריים בהם מוחזקים אנשים. זה קל מאד להורות על מאסרו של אדם ואז לשלוח אותו
31 למקום שאף אחד מאתנו לא היה מחזיק בו מעמד יומיים.

32

33 עו"ד גנסיין : הדיונים הם דיונים משותפים שב"ס המשרד לביטחון פנים ואגף התקציבים
34 שלו ואגף התקציבים של האוצר. זה לא דיון של המדינה מול השב"ס.

1
2 כבוד השופט צ' זילברטל: לי לא היתה ברורה ההפנמה של חשיבות הנושא.

3
4 כבוד הנשיאה מ' נאור: אם נדחה את זה בשלושה חודשים תוכלו להציג תוכנית?

5
6 עו"ד גנסיין: עכשיו מתחילים דיוני התקציב. איני יכולה להתחייב. המסרים שכבודכם
7 העבירו יועברו הלאה. נמצא פה נציג אגף התקציבים של האוצר ונציג אגף התקציבים של
8 המשרד לבטחון פנים.

9
10 כבוד הנשיאה מ' נאור: כשאני הייתי פרקליטה דבר ראשון שעשיתי היה לבקר במתקן
11 כליאה ובקשה שבהם.

12
13 עו"ד גנסיין: אני עושה זאת מידי מס' חודשים.

14
15 עו"ד סוצ'יו: עמדת הפרקליטות לא נותנת תחילת תקווה. שני אגפים בשנה זה כלום. ב-
16 97 עברו התקנות המחייבות שטח של 4.75 לכל אסור. היום חוץ מב"הדרים" אין שום בית
17 מאסר שבו השטח עולה על 3 מ'. גם התוכנית של בניית כלא מגידו החדש צריכה להחליף
18 את מקומו של הישן. גם כשייבנה אותו בית כלא לא ניתן שום פיתרון לאסורים הנמצאים
19 היום בעשרות מתקני הכליאה הקיימים.

20 גם במיטה לכל אסיר המשיבים אמרו אין לנו תקציב. בית המשפט הזה אמר שאי אפשר
21 לכלוא אדם בלי לתת לו דבר זה. קבעתם שתוך חצי שנה יינתן פיתרון.
22 אנו מדברים על מצב חירום ממש. ב-92 המצב היה של 3 מ' לאדם. היום אנו נמצאים ב-
23 3.1.

24 בפולין נתנו שנה וחצי. בארה"ב 40,000 אסירים בקליפורניה היו צריכים לעבור למתקני
25 כליאה אחרים או להשתחרר. הדבר הזה קורה.
26 באיטליה ב-2010 ניתן פס"ד שקבע שבתוך שנה יש להבטיח 3 מ' לכל אסיר.
27 היום מעט מאד אסירים יושבים בשטח מחיה של 3 מ'.
28 השופט שמגר העיר בזמנו שיש להעדיף עונשים ממוניים על פני כליאה.
29 יש למצוא חלופות.

30 במקרים מאד מסוימים יש לשקול שחרור אסירים.
31 כל זה יאפשר להגיע לשטח הולם בתוך זמן קצר.
32 בטווח הארוך אפשר להציע תוכנית אסטרטגית אך בינתיים צריך לתת סעד מיידי.
33 כבודכם צריכים לתת צו על תנאי.

- 1 כבוד הנשיאה מ' נאור: זה לא פשוט להוציא צו על תנאי. אני רוצה להציע לכם לדחות את
- 2 המשך הדיון בארבעה חודשים. המדינה תגיש לקראת הדיון הודעת עדכון.